

1er.
Foro de
Educación
para el cambio social

Per al
canvi
social a
Guatemala

Juan Rodríguez Recio,
Cooperació STEI Intersindical i ONGD
Ensenyants Solidaris

www.foronacional.org

Durant els dies 19, 20 i 21 de novembre, va tenir lloc a la ciutat de Guatemala una trobada internacional per a reflexionar sobre els diferents processos d'educació que es duen a terme i quina incidència tenen per a un possible canvi social en aquest país.

La convocatòria, a iniciativa de la Universidad San Carlos de Guatemala (USAC), se celebrà a la seva seu, l'única universitat pública del país.

L'Stei Intersindical i l'ONGD Ensenyants Solidaris vàrem ser convidats per a explicar les experiències de cooperació en educació no formal que s'han dut a terme durant els darrers vint anys, així com també per

a donar a conèixer els processos de lluita que es realitzen a les Illes Balears per una educació pública, gratuïta i de qualitat.

El for es va realitzar d'acord amb l'esquema dels diferents fors mundials d'educació i For Social Mundial celebrats al llarg de la darrera dècada a Porto Alegre, al Brasil, i a altres

ciutats del món. Així, doncs, hi va haver conferències, debats, tallers i activitats culturals.

Dels temes de major rellevància, destacaria la reflexió sobre els camins que ha pres el capitalisme salvatge que patim, (empram la paraula neoliberalisme com a neologisme), amb el propòsit de desmuntar

qualsevol procés d'una educació pública; ja sigui amb la imposició de reformes educatives a tots els països del planeta, o amb la pèrdua de la qualitat mínima que ha de tenir el dret universal a l'educació.

D'una manera reiterada per una gran part dels assistents al for, es va expressar el següent: hem de desemascarar els governs que plantegen l'educació com un servei, i que aquest es donarà com a tal si hom disposa de recursos econòmics a bastament. Cal lluitar perquè s'acompleixin els drets humans, les cartes magnes i els convenis internacionals que, d'una manera ben explícita, estableixen l'educació com un dret fonamental de la ciutadania.

És difícil transmetre la indignació i el dolor que ens produeix, als ciutadans de l'Estat espanyol, la pèrdua dels drets assolits en les darreres dècades per a la construcció d'un mínim estat del benestar, a col·lectius o persones pertanyents a pobles que mai han gaudit d'aquests drets i que, en el seu imaginari, érem un punt de referència. Però la constatació de que el procés globalitzador econòmic-financer ens afecta cada cop més a tots d'una manera

homogènia ens acosta les experiències i les reflexions i fa que ens sentim molt propers a organitzacions d'Hondures, El Salvador, Mèxic, Colòmbia o Guatemala, com va passar en aquesta trobada.

No puc passar per alt la participació d'organitzacions que exposaren plantejaments sobre experiències educatives que, irònicament, anomenaven "alternatives", però que ja havien estat copades pels principis de la privatització i també amb propostes que a casa nostra ja en començam a veure les conseqüències: avaluació docent, rànquing escolar, competitivitat, excel·lència... Hem de denunciar que gran part d'aquests principis imposats pels processos neoliberals són introduïts, en la seva majoria, per la cooperació internacional (com USAID o GTZ), organitzacions internacionals (BM, FMI, BID) i ONG al servei de les grans multinacionals que operen amb el menyspreu més absolut cap als actors de l'educació.

Entre d'altres qüestions, es va tractar el paper de les univer-

sitats públiques en els processos de canvi social. És interessant observar que, a gairebé tots els països, la universitat ha deixat de ser un referent social de canvi i d'alternatives i s'ha acabat convertint, moltes vegades, en un ens endogàmic allunyat de la realitat, amb el seu prestigi i la

seva trajectòria al servei dels interessos partidistes, d'una manera molt descarnada en el cas de Guatemala.

Com no podia ser d'altra manera, també es va discutir sobre el paper dels sindicats en els processos de reformes educatives que s'apliquen a tot arreu. La meua intervenció en aquest punt va consistir en explicar el moviment social i sindical que s'ha produït durant els darrers anys a les Illes Balears i que va confluïr en tres setmanes de vaga i una manifestació impressionant de 100.000 persones, en què va destacar per damunt de tot la feina unitària de la comunitat escolar. Em va sorprendre la informació que tenien de la "marea verda", de les reivindicacions i de les accions que s'havien duit a terme. M'agradaria destacar que la majoria de preguntes que em feren es referien a la participació de les famílies i de com s'havia aconseguit la seva implicació.

Per part de l'STEI Intersindical i de l'ONGD Ensenyants Solidaris ens va resultar molt plaent exposar en el "Foro de educación para el cambio social" el procés dels projectes realitzats al llarg dels darrers 15 anys amb dones maies afectades pel conflicte intern de Guatemala, dones que pertanyen a àrees rurals d'una pobresa extrema. La feina feta amb CONAVIGUA i COINDI en l'alfabetització, la formació política i la creació d'hortos familiars ha permès donar suport als canvis socials de més de 2.000 dones.

Durant la meua curta estada, em vaig reservar un temps per a entrevistar-me amb les autoritats educatives de la USAC i rebre del seu director general de docència, doctor Bayardo Mejía, el conveni que Ensenyants Solidaris ha signat amb aquesta universitat pel qual s'homologarà el nou procés de "formació a distància" que hem elaborat, com a alternativa a la desaparició dels ajuts per a la cooperació i el desenvolupament del Govern de les Illes Balears.

També es mantingueren reunions de seguiment amb les diferents organitzacions amb les quals tenim projectes de cooperació, com són la UNAMG (Unión Nacional de Mujeres de Guatemala), i AEN (Asociación de Educadoras Noroccidentales).

En darrer terme, vull agrair als organitzadors del For la invitació a l'STEI Intersindical i a Ensenyants Solidaris, així com el tracte tan afectuós que hem rebut. I d'una manera especial el meu agraïment a Mario Rodríguez i Aida Toledo per la seva hospitalitat, i a Carlos Aldana per la seva amistat i el seu compromís amb la nostra feina. ■